

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

== A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KOZLÖNYE ==

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Közönség, papok, gazdasági egyleti tagok és közönségi előfizetők egész évre 8 K, tanítók, közönségi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árarábás szerint. Nyílt-tér sora 1 K. A nyílt-tér és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Nincs Isten!

Bécsben a Mihály-templomban e hó 2-án este hallatlan eset történt. A májusi istentiszteletre rengeteg hívő közönség gyűlt egybe, úgy, hogy mozdulni is alig lehetett. A padosok között az oltárlépcsőin, a kijáratok körül is ember-ember hátán tolongott.

Közel a szószékhez egy élte-sebb férfi már a mise alatt feltűnő viselkedésével és izgatottságával magára vonta a közfigyelmet és mikor a predikáció következett, még közelebb ferközött a szószékhez.

A szent beszéd erről a tételtől szólt: „A vallás és a tudomány“. A predikáló lelkész beszédét e szavakkal végezte: „És mégis van Isten!“

Ebben a pillanatban, a már előbb fetűnt éltes férfi emelkedett hangon kiáltotta oda a papnak: „Nincs Isten!“

A hivek megdöbbenek; néma csönd követte az istenkáromlást, ez a csend csak néhány pillanatig tartott, aztán leirhatatlan izgatottság támadt a tömegben. Férfiak, asszonyok rávetették magukat a szentségtörőre; botokkal, ernyőkkel ütötték, verték, rugdalták, lekopték, míg a földre rogyott; kivonszolták az Ur házából és ha a rendőrség ott nem terem, a méltó haragjában, vallási érzületében mélyen megsértett tömeg, bizonyára darabokra marcangolta volna...

Ez az egyik eset; nem nálunk történt, tehát a vád érte nem bántathat bennünket; a szégyenből nem jut nekünk egy parányi részecske sem.

De ez a szomorú eset nem sporadikus jelenség; hozzá hasonlót — sajnos — mi is említhetünk, mely talán sohasem került volna nyilvánosságra, ha a fentivel kapcsolatosan nem tartanók szükségesnek elmondani.

A bécsi esetenél éppen egy héttel előbb, vasárnap történt a magyar munkások Rökkantak egyletének küldöttgyűlésén, a hol az egyesület jelszavát vitatták: „Segítség magadon és az Isten is megsegít“. Egy elvtárs ez ellen óvást emelt és mosdatlan szájjal, borgőzös felhevülésében tiltakozott a jelszó második része ellen, mert szerinte: „Nincs Isten!“

Ez pedig itt történt nálunk a

fővárosban, a mi józan, becsületes és vallásos népünk körében; és megtörtént anélkül, hogy ezt a káromlást a méltó büntetéssel megtorolták volna...

Megdöbben az ember lelke.. megáll az agy e feneketlen, vad cinizmussal szemben...

Nincs Isten!

Ezt leírni is borzasztó; de elgondolni, elmondani, hirdetni: — a bűnök büne, a vétkek vétke, az emberi elvetemültség legundorítóbb jele.

Mi lenne az államból, a társadalomból, az emberiségből, összes intézményeinkből, ha e szentségtörő tanok mélyebb harázdákat szántanának a nép lelkületében, ha elhítenék ott az istentagadás mérges magvait; alantóság fokra súlyednének a vérszomjas állatoknal, melyek erejük tudatában, ösztönszerűen rátörnek a gyöngébbekre, véresre marcangolva, tépve és felfalva egymást!

Pedig sajnos, sokan vannak, a kik ilyen veszedelmes tanokat hirdetnek; némelyek a tudomány mezébe öltözve, minden pozitív alap, meggyőződés nélkül, püsztán tudományos hivalkodásból, vagy a mint maguk kedvteléséből nevezik: *szabadgondolkodásból*.

Mások pedig és különösen az erkölcstelenség emlőjén nevelkedett ifjúság, mely rideg cinizmussal, merő feltűnési viselkedésből, a különcködöt affektálva, majmolja és gajdolja meg gondolatlanul: *Nincs Isten!*

És mindezeket diadalmaskodik maga az istenség, mely végtelen bölcsességével, minden halandó teremtményét rákényszeríti létezését elismerni, szentségét tisztelni... maga az Istenség, mely lépten nyomon, életünk minden vonatkozásában, — a bölcsőtől a sirig jelentkezik és minden kételyünket halomra döntve, Benne hinni, Benne bizni és Benne üdvözölni megtanít...

Megtanít, midőn érzelmi lényünket, már a teremtskör fölébe helyezte, az agy fürkésző kételyein... és ha a kettő között az egyensúly meghihibban, akkor elsőbben az agy sinyli meg, mely elveszti működő képességét és megszűnik elevenek közé számítani...

Mert hiszen elképzelhetetlen, szinte örjítő gondolat, hogy ez a nagy Mindenség, a semmiből lett azzá, a mi agyunkat foglalkoztatja és lelkületünket lebilin-

cselve tartja... Elképzelhetetlen, hogy minden a mi e földtekén él és mozog, — a mi felettünk ragyog, melegít és világít nem egy magasabb célnak, rendeltetésnek, egy fenségesebb erőnek, az Istenségnek lenne hatalmában, hogy minden csak céltalan és nem felel meg egy magasabb isteni rendeltetésnek...

Az Istenség fogalmát nem szükséges az emberekbe nevelni, oltani, mert az az emberiséggel együtt született és még az emberiséggel sem fog kipusztulni...

A gyermek első ösztönszerű vonzalma az anyai emlő után, már az istenségnek legelső megnyilatkozása, mely a szeretetet testesíti meg, a mit az öntudatlan parány, a szülője iránt ösztönénél fogva — megérez... és az istenség fogalma a parányi lélekben mindinkább tért hódít, midőn elméje világosodik, midőn a természetben gyönyörét találja, midőn gondolkodni kezd, hogy minden, a mi az emberiségnek előnyére, javára, fejlődésére, művelődésére szolgál, nem lehet pusztán csak a véletlen műve, hanem egy mindent átölölő öserő öntudatos alkotó képessége: az Istenség fogalmában...

És minden-minden a legparányibb fűszáll éppen úgy, mint a sudaras fa, ez öserő öntudatos célját van hivatva bennünk szent hitté nevelni! Fosszátok meg ettől az emberiséget és akkor beáll a nagy bomlás, mely az állatülethez visszavezet, ahhoz az ösztönszerű élethez, midőn egymás vért s óvárogva, egymást felfaljuk... megsemmisítjük!

Ne fosszátok meg az emberiséget a hit vigasztaló szentségtől; ne igyekezzetek benne az istenség megtagadásával az embert is megölni...

És ha akadnak ilyen hitetlen, cinikus szentségtörők, korbácsoljuk ki a társadalomból, hogy veszedelmes tanaikkal az egészséges lelkeket meg ne mótelyezhessék...

Mert van Isten az égben és a földön!

Csak a hitetlenek, csak a hazatlan bitangok hirdethetik az ellenkezőt, hogy háborgó lelkiismeretüket, embertársaik iránt elkövetett gaszágukat elnémitbasák, vagy lecsillapíthatassák...

És még ezek is megtérnek, ha az utolsó órájuk út; ha a halálos veríték ott gyöngyözik a homlokukon, halálos félelmükben,

utolsó hörgésükben, könnyebbülést keresnek a beismerésben: **Van Isten...**

Deréki Antal.

Küzdelem a létért.

Amióta ember van a földön: azóta foly az ember és fizikai környezete közti harc. Amióta pedig legalább két ember él egymás mellett: meg van az emberek egymás közti harca is. Mindkét irányu harc célja: az érvényesülés, az uralomrajutás.

Az emberek fizikai és társadalmi környezetével szemben vívott ezen harca, érvényesülési törekvése az: amit létért való küzdelemnek kell neveznünk.

A fizikai környezettel vívott küzdelemben az embereket a közös érdekek összekapcsolja s e téren, különösen újabb időben diadalmos előnyomás tapasztalható; az emberek egymásközti harcában pedig az elmentéses érdekek szétválasztó hatását látjuk.

Az emberek egymásközti harca egyenlőtlen erőkkel foly s egyenlőtlen eredményekre vezet. Mert az emberek sohasem voltak és sohasem lesznek egyenlők. Ez természeti törvény, még pedig a variációnak is közismert Darwin által is hangsúlyozott és beismert törvénye. A küzdelem eredményeképpen tehát mindig vannak, akik a többi fölött uralomra jutnak, érvényesülnek és vannak, akik legyőzettek, alul maradnak.

Az előbbieket jutalma: hogy a kezükbe került hatalommal élve ők szabják meg a társadalmi rendet; az utóbbiak büntetése: hogy az uralomra jutottak által saját érdekeik szemmel tartása mellett megsabott társadalmi rendben élniök és azt tőrniök kell.

A győzők érdeke az: hogy a társadalom általuk megsabott és inkább az ő érdekeiket védő berendezése fenmaradjon és nem is késnek azt körülbástyázni, védeni s minden változtatásra irányuló törekvést lehetőleg elnyomni; a legyőzöttek a berendezés megváltoztatására törekednek, azt ostromolják; lelkük a haladás, a fejlődés eszméi iránt fogékonyabb s a társadalmi rend fentartóival szemben az új eszméket képviselik.

Az emberiség történelme nem egyéb a létért folytatott küzdelem szakadatlan láncolatánál, a melynek csak a formái, módzatai, eszközei és intenzitási fokai változhatnak, de a lényeg ugyanaz marad. Ez a küzdelem biztosítja a társadalomnak, mint organumnak folytonos fejlődését, haladását.

E tételek igazolásaképpen alig hi-

vatkozhatnám találabb bizonyítékra, mint éppen korunkra, a mindenki által szemlélhető jelenre.

A mai társadalmi rend — és ez minden jóstehetség nélkül megállapítható — gyökeres átalakulás előtt áll. A küzdelem a társadalmi rend védői és az annak megváltoztatására törekvők között tehát a legerősebb.

A mai berendezés keretei már annyira szűknek bizonyultak, visszaságai és igazságtalanságai annyira nyilvánvalók, hogy a védők tábora egyre ritkul, a megváltoztatásra törekvők ellenben erőben és hatalomban egyre növekednek. Sőt lehet mondani: vitán felül áll, hogy ami van nem jó, változtatni kell rajta s csupán a fölött veszednek az emberek: hogy az új milyen legyen.

Önként érthető ezért korunk realizmusa; a mikor a létért folytatott küzdelem és az érdekarcok annyira kiélesednek, mint ma, a mikor egész társadalmi kasztok vonulnak fel egymás ellen: ez nem is lehet másként. Érthető az is, hogy telítve vagyunk társadalmi problémákkal s ezek a föld egyszerű művelőjét epp úgy foglalkoztatják, mint a tudósokat s a népek sorsát intéző államférfiakat.

Itt van mindjárt a nőkérdés. Fel kell vetnünk a kérdést: miért nincsenek a nők megelégedve a létezővel s miért látjuk őket a harctéren az újító táborában? A dolog igen egyszerű. Egy futólagos pillantás a nő mai társadalmi s főleg gazdasági helyzetére: mindent megmagyaráz.

Amióta a mai társadalmi berendezés fennáll, a nő egyedüli megélhetési feltételül a férjhez menés volt s van ma is némi kivétellel megszabva.

Már most tessék figyelembe venni, hogy statisztikailag, tehát száraz számadatokkal igazolhatólag a nők a földtekén többen vannak, mint a férfiak. Azonkívül az egyre súlyosbodó létfeltételek, különösen a középosztálynál mind több és több férfit kényszerítenek a családalapításról való lemondásra. Sokat tart vissza a nősüléstől a házasságra vonatkozó s a tételes magánjogokban még mindig helyet foglaló egy néhány avult rendelkezés is. Bizonyítékul ismét a statisztikára hivatkozunk, mely szerint a házasság kötése száma az utóbbi években rohamosan csökkent. Az egész nőkérdés alapja tehát az: hogy a nők ma többen vannak, mint a mennyi a mai társadalmi és gazdasági berendezés által nekik nyújtott és megengedett létfeltétel mellett megélhetését megtalálhatja. Igazat kell adjunk — ezek után — annak az írónak, aki megjegyezte: hogy a mai viszonyok között nőnek születni már magában véve öreg hiba.

Azért veszik fel tehát a nők a mai társadalmi berendezéssel szemben a küzdelmet, mert nem akarják tovább tűrni a nő személyi és gazdasági alárendeltségét, valamint azt sem, hogy a férfitársadalom a politika, tudomány, művészetek, szellemi és gazdasági foglalkozások egész területét magának foglalja le.

Ismételhetjük a tételt, — amit fennebb felállítottunk, hogy foly a létért való küzdelem szünet nélkül, szakadatlan, modern fegyverekkel, de annál kiméletlenebbül és hatalmasabb arányokban.

S akik ezek után is azt mondják, hogy megszűnik majd az érdekarc s elnémul az önzés s egy nagy érzésben találkoznak a lelkek: azt kell higgyem, hogy nem e világból valók, amint az emberszeretet és egyenlőség názáreti nagy apostoláról is hitték és hirdették.

Bálint Endre.

Jelentés

a székelyudvarhelyi vasárnapi munkásképző bizottság 1907—8. évi működéséről.

Ez alkalommal bizottságunk működésének 8-ik évi ciklusáról vagyok bátor az alábbiakban beszámolni.

Az ipari munkásoknak értelmi képzése az elmúlt téli idény alatt is a legnagyobb ügyszeretettel, kitaró és céltudatosan véghez vitt munkássággal lett felkarolva úgy, hogy a vasárnapokon délután 2—3 óráig terjedő tartalmas előadásokon mindenki — azokon szabadon és ingyenesen részt vehetvén — gazdagíthatta tudásának tárházát, nemesíthette lelkét, fogékonyabbá tehetette érzelmevilágát.

Valóban felemelő és további lelkes előre törekvésre serkentő azon jelenség, hogy vasárnapi munkásképző bizottságunkat az iparosok ingyenes szabad lyceumi oktatásában a szellemi tökélet tulajdonosainak mintegy 30—40 tagból álló hatalmas gárdája támogatja, hathatós segítségével az országos munkásképző bizottságnak.

Felolvasásaikkal, részint szabad-előadásaikkal közreműködtek az elmúlt ciklus folyamán: Deréki Antal a „Székely Udvarhely” szerkesztője, a ki az 1907 november 24-én tartott első előadáson 180 hallgató jelenlétében „A szocializmus a magyar társadalomban” című tételről értekezett. Visky Károly ev. ref. kollegiumi h. tanár december 1-én 110 hallgató jelenlétében „A beszédes szavak” című tételről; Embery Árpád róm. kath. főgimnáziumi tanár dec. 8-án 110 hallgató előtt „Adalékok a szocializmusnak ok- és gyógytanához” című tételről; Sós Domokos városi 1-ső tanácsos december hó 15-én 100 jelenlevő előtt „A magyar ipar múltja és jelenlegi helyzete” című tételről; Dr Harmath Jenő kir. törvényszéki bíró 1908 január 5-én 80 hallgató előtt „A büntető törvénykönyv 79 §-áról (A jogos védelemről)” című tételről; Kovács Dániel ev. ref. kollegiumi tanár január 12-én 120 hallgató előtt „Szocializmus az ó-korban” című tételről; Solyomossy Endre ev. ref. kollegiumi tanár január 19-én 110 hallgató előtt „Mátyás király Bécs előtt” című tételről; Szarvas Arnold kir. főreáliskolai tanár január 26-án 120 hallgató előtt „A vízről”; Nosz Gusztáv kir. főreáliskolai tanár február 2-án 160 hallgató előtt „Diploma hajhászat” című tételről; Dr Paál Árpád árvászeki elnök február 9-én 230 hallgató előtt „Szülők és gyermekek; képek Udvarhelyvármegye népének életéből” című tételről; Dr Pál Ernő ügyvéd február 16-án 240 hallgató előtt „A sajtószabadság ismertetéséről”; Tamás Albert róm. kath. főgimnáziumi tanár február 23-án 300 hallgató előtt „Rovarok világa az ipar és kereskedelem szempontjából” című tételről tartott felolvasást.

Itt emlékszem meg azon tartalmas

és buzdító beszédekről is, melyeket Solyomossy Endre bizottsági elnök az előadások sorozatának megnyitása és berekesztése, illetve minden egyes előadás végeztével köszönetkifejezése képpen az előadókhoz és közreműködőkhez intézett s a melyek ép úgy mély nyomokat hagytak a hallgatóság lelkében, mint az előadók tartalmas és sok tanulni valót magok a felszínre hozott értekezései, azaz előadásai. Az előadásokat állandóan látogató hallgatóság kitaró, valamint az előadók többször megnyilatkozott jóindulatu készsége arra indítja bizottságunkat, hogy már a legközelebbi jövőben a ciklusos előadásokat vezesse be. Az előadások szemelhetőbbé tétele s a sikernek fokozottab biztosítása céljából egy vetítógép beszerzésére bizottságunk már megtette a szükséges lépéseket.

Emelték az előadások értékét az iparos ifjúság köréből vállalkozó szalók, névszerint: Boldizsár Ferenc, ki Arany Jánosnak „Tetemre hívás” című költeményét; Hadnagy Ferenc Fülel Sz. Lajosnak „Visszaemlékezés”; Fatter Albert Petőfi Sándornak „A rab”; Gergely György Lampérth Gézának „Munkácsi”; Henter Béla Petőfinak „Isten csodája”; Ifj. Rájk József Ravasz Árpádnak „Kossuth lelke”; Szász József Gyulai Pálnak „Pókainé”; Boldizsár Ferenc Petőfi Sándornak „A ledől szobor”; Fatter Albert, Gergely György, Gergely Ignác, Hadnagy Ferenc Balogh Istvának „Prolog” című drámai költeményét szavalták. Szavalkók valamenynyien pénzbeli jutalom helyett Petőfi Sándor összes költeményeinek szép diszkiadását kapták elismerésül és buzdításul.

Kellemesen hatott énekszámakkal közreműködtek Bartos Teréz a 9-ik előadáson és Szemerjai Károlyné a 10-ik előadáson, a Székely Dalárda pedig a 12-ik előadáson.

Minden egyes előadás megkezdése a Himnusz s a berekesztése a Szózat egyhangy elénekléssel történt. Az énekeket Koronkay Ferenc iparos vezette.

Mult ciklusról egybeállított számadásokat az országos bizottság elfogadta indokolt költségvetésünk alapján a jelen ciklusra pedig 300 K-ról 400 koronára felemelt segélyt utalványozott ki ezen előadások költségeinek fedezésére, melyért őszinte hálánkat kell kifejezzük K. Jónás Ödön orsz. biz. elnöknek, ezen összeg a pénztáros számadása szerint mind fel is lett használva.

Hálás elismeréssel kell megemlékeznünk a közreműködők építő munkáján kívül a „Székely-Udvarhely” és az „Udvarhelyi Híradó” jóindulatu támogatásáról, az előleges értesítések és összefoglaló tudósítások állandó közléséért.

A már megtaposott uton való céltudatos előrehaladás megtermette jó gyümölcsét s ez újabb lankadatlan munkásságra serkentse bizottságunkat, hogy az iparos ifjúság és közönség szellemi kincseinek gyarapítása körül még több eredményeket érhesen el. Kérem a t. bizottságot, jelentésemet tudomásul venni sziveskedjék.

Székelyudvarhely, 1908 április 29.

Gyerkes Mihály,
bizottsági jegyző.

Gazdakörök rovata.

Az alig pár éve tömegesen fellépő galagonya pille (aporia erataegi) hernyója téli fészkeknek le nem takarítása miatt ez évi gyümölcsstermésünk nagy veszedelemben van. Az alig sarjadzó rügyeket a kikelő hernyók lerágván, a fa lombtalan marad s a mi virágrügy esetleg megmarad, a levegőből fel nem vehető táplálék hiányában, nem hozhat gyümölcsöt. Hasztalan volt a hatóság közbelépése a hernyófészkek pusztítása érdekében, mert kisgazdáink a millió meg millió petefészkek letakarítását nem győzték. Inkább voltak hajlandók a fát kipusztítani. Így állván a dolog, a pusztító hernyók vegetálásának szabad útja támadt, s szomoruan kell összeitét kezekkel nézni, mint teszik tönkre a gyűrűs fajta hernyók a különben igen dunsnak ígérkező gyümölcsstermésünket.

Dr Demeter Lőrinc járásunk főszolgabírája a napokban küldött szét a hernyók pusztítása céljából egy igen kitünő utmutatást s ezzel kapcsolatosan rendeletet is. Kár volna ha ez utmutatás ad acta maradna a jegyzői irodákban.

Az utmutatásban közölt igen egyszerű eszközzel, melyet Klimacsek Ambrus nyitra-bajnai körjegyző talált fel s készített is el, s mely egy 2 méternyi fenyőrudra drótsavaron erősített kis darab szivacsból áll, pár óra alatt ezer meg ezer hernyót semmisíthetünk meg. Használjuk a szivacsot petróleumba mártva a tömegesen összegyűlt hernyókat megérintjük, melyek a kőolaj erős, égető hatása alatt rögtön megfeketednek s azonnal elpusztulnak.

A rendelet tudomásulvétele után nyomban kipróbáltam e praktikus de végtelenül egyszerű eszközt s az eredmény bámulatra méltó volt. Így 5—6 perc alatt egy közepes nagyságu fát szabadítottam meg az élőködőktől. A hernyók rögtön elpusztulnak az érintésre, s ott a fán összeszáradnak. Ha a kőolajba mártott szivacs a hernyók vagy azok fészkeknek mázolása alkalmával a levélhez esetleg virágrügyhöz érnek, azok is magától értetődik, megégnék; mert a kőolaj égető hatását a falevél és rügy gyenge sejtszöveve nem bírja ki. De ezen károsodás oly elenyészően csekély, hogy a nyert haszonnal össze se hasonlítható.

A hernyók éppen e napokban pusztítanak a legnagyobb mértékben. A fészkekben lerakott tojásokból a tavaszi nap életre hívta őket. A fészkek közelében a fát gyűrű alakokban fonják át s a közöleső virágrügyekre és levélhajtásokra a szép napos időben kirándulásokat rendeznek. Eső időre vagy éjjelre újból összetömörülnek. Napos időben is azonban együtt vannak a megsokkott szálláson azok, melyek már telerágták magokat.

A ki nem akarja nézni tétlenül gyümölcsfáinak sinlődését vagy számot akar tartani gyümölcsstermésére avagy eleget akar tenni a törvény tendenciájának, az szerezze be az alig pár fillérbe kerülő szivacsdarabkát s sürgősen lsson az irtáshoz. A korareggeli esetleg a délután fél 5-től tartó idő a legalkalmasabb az irtás végzésére, mert a nap fénye szemünk látását a napos

Működésük és működésük kapcsán: Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

időben gyöngíti s ekkor nem veszszük könnyen észre a hernyók tannyáját.

Klimacsek körjegyzőnek pedig elismerést, Dr Demeter Lőrinc főszolgabíró urnak pedig hálás tiszteletet és köszönetet mondok a szives terjesztésért.

Gál Imre,
gazdasági tudósító.

LEGUJABB.

Budapest, május 5.

Ama nagyszabású perben, mely már hetek óta tartja izgatottságban az ország közvéleményét, a melyet tudvalevőleg Polónyi Géza volt igazságügyminiszter indított Lengyel Zoltán ellen a „Nap”-ban megjelent támadó cikkei miatt, hétfőn éjjel egy negyed háromkor hirdették ki az esküdtek verdiktjét, mely Lengyel Zoltánt a becsületsértésben bűnösnek ítélte. Az ítéletet Zsitvay elnök 3 órakor hirdette ki, mely szerint a bíróság Lengyel Zoltánt három hónapi fogházra és 1000 korona pénzbírságra ítélte.

Dr Nagy György országgyűlési képviselő javaslatot nyújtott be a képviselőházhoz március 15 ének nemzeti ünneppé való avatásáról, mely így hangzik: 1. §. A törvényhozás hálás kegyelettel emlékszik meg az ország ezeréves történetében új korszakot teremtő 1848-iki alkotmány megalkotásáról, ez alkotmány védelmében vívott örök dicsőségű szabadságharcról s áldott emléküknél megőrkítésére március havának 15. napját, mint a nemzet osztályai között fennálló korhadt korlátok békés lerombolásának, a nép nagyszerű felébredésének, a vérrel szerszett szabadság hófehér hajnalhasadásának, az új Magyarország diadalmas megszületésének évfordulóját minden időkre nemzeti ünneppé nyilvánítja.

2. §. Március 15-ikét, mint nemzeti ünnepet az állam összes hatóságai kötelesek megünnepelni.

3. §. Az ipari munkások vasárnapi szüneteléséről szóló törvényes rendelkezések (1891: XIII. tc.) e nemzeti ünnepre is kiterjesztenek.

4. §. E törvény 1909. év március hó 15-ik napján lép életbe s végrehajtásával a törvényhozás a kormányt bizza meg. Az életbelépés napján az április havának 11-ik napját nemzeti ünneppé nyilvánító 1898: V. tc. hatálya megszűnik. Wekerle miniszterelnök nyomban kifejtette a kormány álláspontját és kijelenti, hogy Nagy György és a kormány felfogása között elvi ellentétek nincsenek, azonban ezt csak az összes tényezők bevonásával lehet megoldani, azért kéri, hogy ennek előkészítésével a kormányt bizza meg a Ház; Wekerle indítványát általános helyesléssel fogadták és nagy többséggel elfogadták.

Bécsből a király egészségi állapotáról aggasztó hírek érkeznek, sőt kedden Budapesten már azt is terjesztették, hogy ő felsége állapota az éj folyamán rosszabbra fordult. E hírek mindaddig nem nyertek megerősítést, sőt Schönbrunnból, ahol a király tartózkodik egyenesen megcáfolták. — Wekerle Bécsbe utazott és ezt az utazást is a király betegséggel hozták kapcsolatba.

KÜLÖNFÉLÉK.

A FIRTOSI HEGY ALATT.

A firtosi hegy alatt
Egy kis barna lány arat,
Énekel a kis hamis
Vigat is meg busat is.

Hej! ha mostan valaki
Odamenne aratni!
Hát az Isten áldja meg,
Szeretője odamegy...

Ölekeztek, csevegtek,
Rá nagyokat nevettek,
Igy telt el az egész nap...
S egy szálát sem arattak.

József János.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy a héten a Kossuth-utcában egy kolduló cigányasszonyt se láttak;

mondják, hogy városunk erősen látogatott rendkívüli közgyűlésén a „Székely kongresszus” és „Erdélyi hírlapírók” gyűlésének meghívását általános lelkesedéssel elhatározták;

mondják, hogy az új vasúti menetrenddel meggyorsított vicinális vonatunk, most sokkal lassabban érkezik be az állomásra;

mondják, hogy rendőrségünk szigorúan ellenőrzi a városszerte folyó hazard-kártyajátékokat;

mondják, hogy az alispánválasztás ügyében a héten senkise utazott Budapestre;

mondják, hogy a gyakran ismétlődő járványokra való tekintetből összes tanítóink tizenkét havi szabadságot kaptak;

mondják, hogy a közszükségletnek eleget téve, városunk számára egy új pofozó-gépet rendeltek meg;

mondják, hogy az új keltetőgép miatti felháborodásukban összes tyúkjaik kimondták az általános strajkot.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

— **A bíróságok köréből.** Az országos bírói és ügyészi egyesület osztálya a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén a folyó évi április hó 30-án tartott értekezletén megalakult. Az osztály választmányát is ugyanakkor megalakították. Elnökké választották dr. Bodolla Gábor kir. törvényszéki elnököt, titkárrá dr. Révfy Zoltán kir. ügyészt, pénztárnokká Nagy Kálmán kir. járásbíró, választmányi tagokká László Domokos kir. ítéletbíró, dr. Voith Gerő és Demény Ferenc kir. törvényszéki bírákat, valamint Csanády Zoltán kir. járásbíró.

— **A „Buborékok”** második előadása, a leszállított helyárok dacára sem volt olyan látogatott, mint a minőt egy kitűnő előadás, mint a hazafias cél joggal várható volna, de azért a lelkes műkedvelő csoport derekasan kitett magáért és lankadatlan jókedvvel, teljes meglepedésre juttatta érvényre a darab szépségeit, melyért egyenként és egyetemlegesen megkapták jutalmukat a közönség zajos tapsaiban.

— **Az utcák biztonsága.** Legnagyobb büszkeségünkre, városunk ékeségét kétségtelenül a Kossuth-utca

képezi, mert a többi girbe-gurba, tyukszemnövesztő utcáink, zugaink ezzel merő ellentétben állanak és inkább szégyenünket, vagy szegénységünket árulják el. Fel is cicomáztuk ezt a kedvenc korzónkat lombos fákkal, kettőzött világitással és bizonyos kedvteléssel nézzük a fölös számban elhelyezett ivlámpákat is, melyek majdan vakító fényvel hintik be a sétálni szerető közönséget. De azért éppen itt, a legelénkebb forgalmú helyén sincs a közönség biztonságban; a cigánynépségek bizonyos kedvteléssel éppen ezt az utcát választja gyűlhelyéül és meztelen purdával néha úgy előzönlí, hogy a forgalmat is veszélyezteti. Letelepének a boltok lépcsőire és a járőkeleket éktelen könyörgésükkel, koldulásukkal gyakran az utca végéig üldözik és ne adj Isten, hogy meglehessen tőlük szabadulni. Igen tisztelt rendőrség, ez ellen hathatós és radikális orvoslást kérünk.

— **Áthelyezés.** Barcsay Árpád, VII. sz. csendőrkürelti hadnagy, székelyudvarhelyi szakaszparancsnokot az I. sz. csendőrkürelthez mint 2. szakaszparancsnokot Dére, patakfalvi Ferenczy Sándor IV. sz. csendőrkürelti hadapród tiszt-helyettes, ideiglenes szakaszparancsnoki minőségben, a VII. sz. csendőrkürelthez Székelyudvarhelyre reveztek ki.

— **Zászlószentelés.** Husvét másodnapján megható ünnepi jelenet színtere volt a plebánia templom. Ugyanis ekkor szenteltette föl csinos és értékes lobogóját a céhek legrégebbike, a fazakas ipartársulat. A zászlóanyai tisztet Embery Árpádné töltötte be, ki a szegbeveréskor a következő jellegét mondotta: Istenes hit, haza, becsület és munka e négy polgárcég vezet boldogulásunkra; mely különben a zászló szalagját is ékesíti himezett betűkkel. Hasonló jellegé mellett még két szegbeverés volt: Soó Domokos tanácsosé s a felszentelő Mikes grófé, ki megható beszédben méltatta a zászló jelentőségét. Mise után a társulat zászló alatt haza kísérte a zászlóanyát. Este Gáspár József jónévű vendéglőjében vacsorát adott a társulat, melyen vendégeikül megjelentek Embery Árpád tanár, Soó Domokos tanácsos, Bodó Ferenc főmérnök, Pillik Lajos szaktanár.

— **Székely gazdák tanulmányutja.** A székely akció keretében már az előző években is alkalmat nyertek a székely falusi gazdákörök vezető tagjai, hogy egy-egy jól vezetett állami birtokot megfelelő magyarázat mellett megtekinthessenek. E rendelkezést Darányi földmívelésügyi miniszter ez évre azzal egészítette ki, hogy a tanulni vágyó székely gazdák ne csak állami birtokra, hanem jól gazdálkodó szorgalmas, jó módu községekbe, ezek között erdélyi száz községekbe is elvitessenek, hol az értelmes szorgalom és takarékoság eredményeit közvetlen tapasztalásból megismerhetik.

— **Ivóvízvezetékek,** vízhiányokban szenvedő községeknek. A miniszteri kirendeltség kiküldötte az elmúlt héten Sárkány Miklós közegészségügyi kir. segédmérnököt, hogy vármegyénkben a mérnöki felvételeket eszközölje azon vízhiányban szenvedő községekben, melyekben a kirendeltség az ivóvíz vezetéket létesíteni óhajtja. — A műszaki tervek

elkészültek és az államsegély ki is utaltatott már Szentmiklós és Homoródszentmárton községekben az 1907. évre. Őszre a munkálatokhoz hozzá is fognak. 1908. évre tervbe van véve Atyha, Szentkirály, Sükő Énlaka község ivóvízvezetéke. (Bizony emberbaráti feladatot teljesítene az, a ki városunk lakosságának folyton járványokkal fenyegető közegészségügyének biztosítására nálunk is erélyesen követelné a vízvezeték létesítést, mert azok, a kiket megilletné olyan közönnel nézik a mindinkább érezhető vízhiányt, mintha az nem is tartoznék az ő hatáskörükbe.)

— **Államsegélyek.** Darányi földmívelési miniszter a siménfalvi és a homoródszentpáli állatbiztosító szövetkezeteknek 600—600 korona államsegélyt utalványozott. A siménfalvi szövetkezetet vezető Elekes Dénes birtokos, a szentpáti Úrmösi Jenő tanító.

— **Emléket az agyagfalvi rétre!** A folyó 3-án tartott műkedvelői előadásból, melyet a székely emlékalap javára tartottak, jegyek eladásából bejött 260 korona 50 f, felülfizettek dr. Sebesi János alispán 10 K, gróf Mikes János 8 K, Fábán József 5 K, Sándor Mózes, Fernengel Gyula, Jánosi Péter 2—2 K, Szentpétery Károly, Neuman Zsigmond, Lakatos Vilma, N. N. 1—1 K, Kandó István 80 f, Novák Daniel, Mezei Károly 1—1 K, Vilmos 80 f, Betegh Pál 1 koronát összesen 37 K 60 f, az összes bevétel 228 K 10 f, ebből levonva a kiadást 142 K 86 f, marad tiszta jövedelem 155 korona 24 fillér; fogadják a nemesszivű műkedvelők egyenként és összesen, hazafias közreműködésükért, adakozásukért, a végrehajtó bizottság hálás köszönetét. Ferentzi János pénztárnok.

— **Ralálózások.** *Türr István* tábornok, a magyar szabadságharc egyik kiváló bajnoka e hó 2-án éjfélután egy negyed kettőkor, Budapestben a „Hungária”-szállodában levő lakásán elhunyt. Halálát az egész magyar nemzet gyászolja.

Ugron Jolánka, ifj. Ugron János és neje szül: Mirtsa Ágnes tizenhét éves leánya ifjusága virágában, április 29-én Kovásznán jobblétre szenderült.

Borbély Ferenc, jómódu oroszhegyi lakos, ki a helybeli törvényszéki fogházban, vesztegetési kísérlet miatt három óra volt jogérvényesen elítélve, még büntetése elszervezése előtt asztmatikus bajában szombaton éjjel meghalt a fogházban.

— **Méhészeti előadások vármegyénkben.** Nagy János VII. kerületi méhészeti vándor-tanító Kolozsárról vármegyénkbe érkezett. E hó 5-én Ujszéki lyen és tegnap Székelykeresztúron a tanító-képzőnél tartott előadást. Ma (csütörtökön) Székelyszentmiklóson, holnap Mátisfalván és e hó 9-én (szombaton) Székelyudvarhelyt, vasárnap Szentkeresztbányán, hétfőn Szentegyházafalun és kedden (e hó 12-én) Székelybetlenfalván tartja meg előadásait. Ajánljuk az érdeklődő közönség figyelmébe. Ezzel kapcsolatosan az előadó tanító ur figyelmébe is ajánljuk valamit. Jövőre, hogy hallgatósága nagyobb számú legyen, ne sajnáljon a maga idejében hozzáunk is legalább egy levelezőlapot beküldeni s azon általunk a

gazdaközönséget tájékoztatni. Az állam azért utaztatja küldötteit, hogy a népet minél szélesebb rétegekben tanítsák. Ezt pedig csak úgy érhetik el, ha a nyilvánosság minden eszközzel közremunkálnak az eszmék jóindulatú terjesztéséhez.

— **Egy munkásegylet küldöttgyűlése.** A Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjegylete múlt vasárnap tartotta tizenötödik évi küldöttgyűlését Budapesten. az új város-háza dísztermében. Kölber Alajos kocsigyáros elnöki megnyitójában kiemelte, hogy ez az egyesület a rokkant és elaggott munkások segítségével, az elhalt tagok árvaainak és özvegyeinek támogatásával mily fontos és hézagpótló társadalmi missziót teljesít s felebaráti szeretettel terjeszti a megegyelgedettséget. Az egylet haladásáról előterjesztett jelentésekből kiemeltük, hogy a folyó évben belépett 9300 új taggal a rendes fizető tagok száma hatvanötözetet elérte, az egyleti vagyon pedig a három millió kétszáznyolcvanezer koronát fölühaladta, a vidéki főközpontok száma eddig 196 s minden téren folytonosan gyarapodik és erősödik ezen munkásjóléti intézményünk. Jelenleg 325 rokkant és elaggott munkást és iparost részesít 8.40—12.75 koronáig terjedő állandó heti segítségben, 89 árva lát el neveltetési járulékkal és segítségre az első öt évi segítségi idő alatt több mint kétszázhatvan ezer koronát fizetett ki. A központi választmány jelentését s a zárószámadást Katis Antal igazgató terjesztette elő, melyet a küldöttek tetszéssel tudomásul vettek és a fölmentvényt egyhangulag megadták. Az egylet támogatása és terjesztése körül szerzett érdemeikért tiszteletbeli tagokul megválasztottak: Gróf Almásy Imre, gróf Batthyány Tivadar, baróti Beke Gyula, Billinger István, Berkits Dávid, Dombovits Ignác, Dr. Dunst Ferenc, Fischer-Colbrie Ágost, Frúhauf Károly, Hérics Sándor, Klug György László, Kösch Árpád lovag, Lövény Árpád, Mihályi Gábor, Neugebauer Sándor, Philipp Konrad, Reichsrath Janos, Scheibling Mihály, Dr. Schuller Rezső, Schultz Lénárd, gróf Széchenyi Frigyes, Dr. Vajda Ödön, Dr. Várossy Gyula. — A beiratkozás megkönnyítésére az alapszabályszerű 3 korona beiratási díjat egy évi időre 1 korona 50 fillérré leszállították. Az illetékemlést kiváló alapszabályszerű indítványok fölött napirendre tervek és elhatározták, hogy az alapszabályok segélyezési részén mindaddig nem változtatnak, míg azt az első tíz évi segélyezési idő alatt gyakorlatilag ki nem próbálják. A két év előtti küldöttgyűlés által módosított alapszabályokat jóváhagyták. A kereskedelmi kormány az egyletet évi 5000 korona állami támogatásban részesíti, a tavalyi munkásjóléti kiállításán állami aranyéremmel lett kitüntetve, melyet nagy tetszéssel és hálával vettek tudomásul. Köszönetet szavaztak a fővárosi tanácsnak, a hazai sajtónak és az egylet támogatóinak, valamint az elnököknek és a vezetőségnek sikeres munkálkodásukért. Az elnök kitartásra és békés együttműködésre buzdító szavai után a küldöttgyűlés lelkes hangulatban véget ért. A helybeli fiókot mint azt már megírtuk, Solyom Endre védnök képviselte.

— **Konfirmációi Emlék.** A *Demeter* Dénes homoródkarácsonfalvi unitárius pap szerkesztésében megjelent gazdag tartalmú *Konfirmációi Emlék* kapható *Betegh Pál* könyvkiadónál Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz.

— **Közgyűlések.** A Vargyas és vidéki fogyasztási és értékesítő szövetkezet e hó 10-én délután 2 órakor a hitelszövetkezet termében, az etédi fogyasztási és értékesítő szövetkezet pedig e hó 12-én délután 4 órakor az Erzsébet-ház nagytermében tartja rendes évi közgyűlését.

— **A székelyszentkirályi gazdakör mintaméhes** a modern követelményeknek teljesen megfelelő felépítetett és berendezetett. Üzemét május hó 1-én kezdte meg 8 méhes családdal. Az átadásnál Dorner kir. gazd. intéző, Boconádi Szabó Imre méhészeti szaktanár, Sárkány mérnök, Tamás helyi plebános elnök, Gál tanító, Elekes körjegyző és a gazdakör tagjai voltak jelen. A mintaméhes vezetését Gál Imre kántortartó vállalta el, ki a gazdakör tagjainak és polgárainak vasárnap délutánonként a méhesben tanításokat is fog tartani. A mintaméhes 1200 koronába került, melyből a kirendelt 600 koronát utalványozott berendezésre.

— **Amatőrök fényképészeti szükségleteiket** előnyös árakban kapják: *Betegh Pál* könyv-, papir-, író- és rajzszerek kereskedésében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. *Adria szárazlemezek!* Hazai gyártmányok!

Kiadja: *Betegh Pál* könyv- és újságkiadó intézete.

úgy hat »AZ ÜZLET« minden egyes száma. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, V. Percel Mór-u. 4.

Uj magyar lemezek! Legujabb Scala felvételek!

Grammofon hanglemezek kicserélése!

Bármely gyártmányu kemény gummi lemezt, a „Columbia“ kivételével teljes eladási értékben visszavesz — három új „Scala“ lemez átvétele és fizetése mellett:

BETEGH PÁL

könyv- és zeneműkereskedése
:: Székelyudvarhelyt ::

Két oldalas kis lemez 3 K 50 f,
Nagy lemez 6 K -- f

A „Scala“ lemezek a legjobbak.

Nyomatott *Betegh Pál* könyvnyomató intézetében Székelyudvarhelyt 1908.

Vizsgai íráshoz

űrlapok igen csinos kivitelben, finom magyar papirosra nyomtatva, o o ugyszintén o o

elemi iskolai bizonyítvány

sintén a legjobb meritelt papirosra kapható:

BETEGH PÁL

könyv-, papir-, író- és rajzszerekkereskedésben Székelyudvarhelyt.

Használt, de jó karban levő

KERÉKPÁROK
nálam leszállított áron kaphatók és új kerékpárokat is, bármily gyártmányt, rendelék. Mindenféle kerékpár alkatrészt raktáron tartok. **KEL MEN LAJOS,** épület- és mulakatos Székelyudvarhelyt, Petöfi-utca 20. sz.

VAN, de soká nem lesz

ilyen olcsó ár!

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 25. sz. alatt WEISZ ÁRMEN UTÓDA butorraktáros üzletes készletét — átköltözés miatt — eddig nem létezett olcsó áron azonnal eladja.

Kitűnő főzött ECET
nagyban és kicsinyben, állandóan előnyös árak mellett kapható **CSIA BALÁZS** ecetgyárában Székelyudvarhelyt, Petöfi-utca (ezelőtt Cigány-utca) 22. sz. alatt. Jó minőségű honi gyártmány!

Héjjasfalva—székelyudvarhelyi helyi érdekű vasut (Székelyvasut) részvénytársaság.
33—1908. szám.

MEGHIVÓ

a »Héjjasfalva—Székelyudvarhelyi helyi érdekű vasut (Székely vasut) részvénytársaság«-nak 1908. évi május hó 14-én (csütörtök) déli 12 órakor Budapesten, IV. Veres Pálné-utca 30 sz. (I. emelet) alatt tartandó

RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE.

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az 1907. évi mérleg végleges megállapítása.
2. Határozat a tiszta nyereség hovaforodítása iránt.
3. Határozat az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény tárgyában.
4. Az igazgatóság megválasztása három évre.
5. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi javadalmazásának megállapítása egy évre.

Budapest, 1908. évi április hó 28 án.

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból: Minden letett részvény egy szavazatra jogosít, de 100 szavazatnál több nem gyakorolható. Aki a szavazati jogát gyakorolni kívánja, köteles részvényeit, a le nem járt szelvényekkel együtt Budapesten: a „Magyar Általános hitelbank“-nál (V. Nádor-utca 12), vagy Székelyudvarhelyen: az Udvarhelymegye értékeit kezelő pénztárnál, vagy Mm Frankfurtban: a „Dresdner Bank“-nál legkésőbb 3 nappal a közgyűlés megtartása előtt letenni.

Az államkincstár ezen kötelezettség alól fel van mentve.

Eladó ház.

Székelykeresztúron az özv. Lukács Mózesné tulajdonát képező 8 szobás ház (volt vasuti vendéglő) mellékkeliségekkel együtt szabad kézből eladó. Bővebb felvilágosítást ad Szatmáry Denesné Székelykeresztúron

HAZAI GYÁRTMÁNY!

OKMÁNY-, ÍRÓ-FOGALMI PAPIR

a legjobb minőségben kapható:

BETEGH PÁL

könyv- és papírneműek gyári raktárában

Székelyudvarhelyt
Kossuth Lajos-utca 31. sz.

Mintákat és árjegyzékeket bár hova bérmentve : : küld. : :

HAZAI GYÁRTMÁNY!

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél.

a legjobb minőségben, nagyválasztékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.